

D o p i s i.

Kranjsko.

Z Dolenjskega. „Novi List“ smo prav eklatantno zavrnili. A la bonne heure! Pokažimo jim, da smo tudi kaj! G. dopisunu pa, koji je tako pesimitičko blatil prepotrebni in vzvišeni učiteljski stan, veljaj: „Le style c'est l'homme!“ Jezi pa nas, kako li da sedaj že vsak toliko govori in piše o nas, ocenjuje naša dela v šoli in izven šole, osobito tak, ki nima pojma, kaj se pravi biti učitelj! Le črevlje sodi naj kopitar! Koliko se piše zoper učiteljstvo v vseh klerikalnih listih, sosebo v „Domo-ljubu!“ Nekateri imajo nas za krivoverce, drugi za babjeke, tretji za pijance in bogsigavedi kaj še. In komu se imamo zahvaliti za vse te nepoklicane pridevke? Pustite nas že vendar enkrat pri miru in ne ravnajte po geslu: „Audacter calumniare, semper aliquid haeret!“ — Ni naš namen, poviševati se, toda braniti se pa vendar moramo! Pripoznajmo, da so izjeme i v našem, kakor i v vašem stanu, vsaj ni pravila brez izjeme! — V več krajih sem slišal od preprostih ljudi: če bo Jelenc voljen, pridejo križi precej iz šole! Kdaj se je pa izjavil tako tovariš Jelenc? Kedo pa je ljudem vtepel to v glavo? Pravite, da sedaj cerkvena oblast nima pravice, da bi pogledala v šolo in se prepričala, se li poučuje v verskem duhu ali ne! O tem se prepričujejo vendar gosp. nadzorniki in sploh poklicani faktorji, vzgojevanje v verskem duhu zahteva i zakon. Čemu hočete še vi vtikati nos v šolo? Držite se raje cerkve! Naša država je katoliška, prebivalstvo je v pretežni večini katoliško, mi slovenski učitelji smo katoliški: torej vendar ne bomo učili mohamedanstva, kaj? Verjemite pa nam, da naše versko čutilo ni tako rahlo, kakor si vi mislite. Vsadile so nam svetinjo sv. vere vendar dobre slovenske matere, vcepili so jo nam naši predniki, in kar je v mladosti trdno vsajeno, se ne omaja!

Čemu nas torej blatite s takimi skeptičnimi predsodki, ko pa dokazov nimate?! Kaj bi plašili ljudstvo s takim zavijanjem? Recite raje: žal nam je, ker ne plešejo tako, kakor godemo mi; žal nam je, ker niso več naši služabniki; žal nam je, ker se družijo v močno falango itd. Čuditi se pa i nimate, čemu li smo zoper vas? Docela logično: vi ste zoper nas, nam nočete pripoznati naših pravic, ste zoper povišanje naših plač, češ, kaplani imajo samo 300 gld. letne plače itd. Da se pa s 300 gld. ne more tako razkošno živeti, je več kot umevno! Pri nas je pa opravičeno: „necessitas non habet legem!“ In naposled si sami tako cenjujete svoja dela, si vzdevate imena največjih dobrotnikov in prijateljev ljudstva, trdite, da so vaše zasluge neprecenljive itd. Za koga pa vendar delamo mi? Za koga se trudimo po 5—6 ur na dan, z nevštetimi pošolskimi opravki z zvezki, nalogami; za koga se mučimo v temnih zatohlih šolskih sobah? Ali nimamo mi nikakošnih zaslug? In če sodelujemo v pevskih, bralnih, gasilnih in drugih društvi, ali ni to nič? Pripoznajte vendar i nam stokrat manjše zasluge, kakor jih imate vi! — O sebi pa govorite le bolj skromno, ker dobro delo se samo hvali. Torej pustite tudi nas živeti in radi vas bomo imeli! To pa veste, da človek ne more imeti veselja v svojem delovanju, če mu vse nasprotuje, ga kritikuje, mu zapoveduje, denuncira itd. Na svobodni šoli in učiteljstvu bazira pa vsa boljša prihodnost. Torej: Die Schule den Pädagogen, die Kirche den Theologen!

Antislomškar.

Iz idrijskega okraja. Zadnji čas je prinesel „Učit. Tovarish“ malo poročilo o ustanovnem zborovanju idrijskih „Slomškarjev“, označivši prav dobro (kar) značaje posameznih. Pisalo se je tudi o nekem „Slomškarju“, ki se baje prav dobro razume na čipke in čipkarsko trgovino! Ta gospod, pravijo, se je vrnil prav nekako klerikalno-klečeplazko za kuratorja idrijske čipkarske šole, katere skrb naj bi bila, uriti (in vzgajati) mladi naraščaj v dobrem izdelovanju kleplanih čipk. Toda ta „Slomškar“ je prezrl prvotni in glavni namen te šole ter začel — seveda brez kake za to potrebne koncesije — trgovino s čipkami, hoteč s tem škodovati idrijskim trgovcem. Na ta način imamo v Idriji pod firmo „c. kr. kleplarska šola“ pravo čipkarsko trgovino na drobno in debelo. Pouk v izdelovanju vsakovrstnih čipk potisnjen je na tej šoli v stran, prva in glavna stvar je trgovina s čipkami. Tri učiteljice, katere so tu nastavljene in plačane, da bi poučevale mladež v izdelovanju čipk, morajo — seveda na ukaz kuratorja — kakor v kakem konzumu kupovati in meriti vsakovrstne čipke, iste navijati in zavijati ter odpošiljati križem sveta različnim kupcem. Pa recite, g. urednik, če ni to uzorna obrtna šola, če ni uzoren njen kurator?!

Čuditi se je, da se poklicani faktorji ne brigajo bolj za to šolo in da ne utisnejo takemu kuratorju šole v glavo, da je smoter obrtne šole za čipke, poučevanje v tej stroki, ne pa trgovina s čipkami, pa še ta brez vsake koncesije! Ali pa je mogoče učitelju-Slomškarju vse dovoljeno, kar počenja tukaj ta gospod „Slomškar“ in njegov mali adjutant?! Prihodnjič pa še kaj zanimivih podrobnosti n. pr. kako je nekdo — tinto pil.

Torej, g. urednik, zdravi do svidenja!

Protislomškar.

Štajersko.

V šolo narodno pesem. Nisem mislil, da se bom moral v tej zadevi še enkrat oglasiti. A te ljube osebnosti! Imamo pri nas neko vrsto ljudi, ki mislijo, da se ves svet okoli njih suče, ali da imajo samo oni pravi razum v glavi, zakaj če pride kedo z drugim nazorom, podtikajo mu že osebne ozire in slabe namene.

Ko bi imel tovariš Kosi tako dober namen, kakor ga imam jaz, bila bi stvar hitro vravnana. Izjavil bi, da je njegova zbirka narodnih pesnij tudi drugemu na razpolago, samo da se smoter doseže, pa mirna Bosna.

Garantujem mu, da bi se jaz ne mogel okoristiti z nabranim materijalom, namreč ne kot izdajatelj in ne kot založnik. Moji učenci baje prav dobro pojejo in tudi pesmice neki prav spretno izbiram, kakor mi zatrjuje nadzornik, posebno pa tudi narod, a glasbeni veščak nisem. Tukaj torej brez skrbi.

Meni je le na tem, da bi mi svojih močij po nepotrebnem ne cepili, da bi se slabejšim delom ne zapirali pota boljšemu in da bi naših žepov preveč ne praznili.

Pri naših šolskih knjigah je mnogo pomanjkljivega in trhlega; posebno čitanke kričijo po zboljšanju. Z novimi čitankami dobimo nove pesmice in te povzročijo nove pesmarice. Li ne? Pri tej priliki naj se pa izda nova šolska pesmarica, ki bo obsegala poleg pesmic iz čitank tudi one narodne in domorodne pesmi, ki se naj med vsem narodom razširijo. Pesem ima čudovito moč na človeško naravo in ne da se preceniti, kako blagodejno bi vplivala na vse naše narodno življenje enotna šolska pesmarica, ki bi širila le najlepše naše pesmi po vseh krajih tužne naše domovine.

Ne vem, če imamo Slovenci moža, ki bi zmoget sam tako velevažno podjetje. Tudi tovariš Kosi bo priznal, da mu niti on z vsemi svojimi vrlinami ni kos, če ima le še trohico skromnosti. Za tako delo je treba mnogo študij in raziskavanj po vseh slovenskih deželah, tako delo zmora le požrtvovalnost mnogih rodoljubov.

Izdaja narodnih pesmij bi ne zadostila, pač pa bi ovirala izdajo cele pesmarice, kakor je Kosijeva „Zabavna knjižnica“ z „Narodnimi legendami“ resnično ovirala razvoj Zvezine „Knjižnice za mladino“.

Izkušnja nas uči, da se pri nas kaj radi poslužujemo izgovorov, kadar nam je treba kakšno knjigo naročiti; in kak lep izgovor bi bil: Imam že Majcenovo zbirko, Kosijeve pesmice iz Začetnice, Kosijeve narodne pesmi itd., kaj mi treba še nove pesmarice? Nismo bogat narod in ne moremo ponosno rekati: Mi smo mi, ampak moramo trpeti, ker smo mi.

Le tako je bilo umeti moj nasvet, katerega tukaj nekoliko širje ponavljam, a ne samo za g. Kosija, temveč sploh za javnost, ter želim, da bi se o njem nadalje razpravljalo v „Popotniku“, da ne kratimo prostora razpravam, Tovariševemu programu prikladnejšim.

Koliko je bilo v mojem nasvetu komande, naj razsodijo drugi, jaz je nisem ne trohice nameraval.

Da ni Kosijeve pesmarice več kot 800 komadov razširjene, se mi po načinu razpečevanja čudno zdi, a tega ne bom raziskaval. Kar je, ne moremo izpremeniti, pač pa lahko vplivamo na to, kar naj še le pride.

Torej, tovariš Kosi, ne puške v koruzo, ampak pogumno na delo, če tudi bi se potem na naslovnem listu ne blestelo ne Tvoje, ne moje ime. — m —

Učitelja mučenika. Naš nedostatni in krivični disciplinarni zakon je zahteval zopet dve novi žrtvi. Tovariša Killer in Horvatek sta degradirana in disciplinarno prestavljena. In zakaj? Radi njiju političnega prepričanja! Po državnih osnovnih zakonih so vsakemu postopachu z jamčene njega politične pravice in svoboščine, a učitelj je praviturški brezpravni raja, ki je izdan, kakor je tovariš Svoboda razmotrival, v resnici birokraciji in klerikalizmu na milost in nemilost! To discipliniranje je nov dokaz, kako nujno nam je treba novega pravičnega disciplinarnega zakona.

Killer in Horvatek sta si pridobila mnogo zaslug za štajersko učiteljstvo. Vedno sta se bojevala zoper naše sovraže v prvih vrstah ter nevstrašeno branila in se potegovala za učiteljske interese. Da se nam je predlanskim povišala plača, ni nemala njiju zasluga. Horvatek je bil sklical istega leta o binkošnih shod in Killer je spisal mnogo izvrstnih člankov za „Steirische Schul- u. Lehrer-Zeitung“, kar gotovo ni bilo brez vpliva na poslance, da so vendar odprli deželni mošnjček. V narodnem oziru sta bila vsikdar tolerantna do svojih slovenskih tovarišev. Baš radi te svoje tolerantnosti in kolegialne zvestobe do slov. učiteljev sta si nakopala sovraštvo svojih nemških nacionalnih tovarišev, tako da se še njima sedaj, ko ju je zadela nesreča, škodoželjno krohotajo nekateri napetneži.

Ker sta se nevstrašeno borila za koristi nas vseh, ter sedaj v tem boju birokratizmu podlegla, je pač naša dolžnost, da njima po geslu: eden za vse, vsi pa

za enega, olajšamo nadloge z zaupanjem in z gmotno podporo, to tembolj, ker sta v gmotnem oziru občutno zadeta. Preseliti se njima je na svoje stroške na vzhod Štajerske, kjer je postala nekaka štaj. Sibirija za nemirne učiteljske duhove, ker dozda sta že dva tovariša tam v pregnanstvu (Staud: Unterlamm, Otter: Wind-Hartmannsdorf, in s 1. mal. travnom t. l. prideta Killer v Paldau in Horvatek v Unterrohr pri Hartbergu.) Nadalje zgubita prosto stanovanje, opravilne doklade in Horvatek je prestavljen še k temu iz 1. krajev. plač. razreda v 3. — Vsak ki čuti v sebi količjak stanovske zavednosti in kolegijalnosti, naj njima prihiti četudi z majhnim prispevkom na pomoč. Darove vsprejema uredništvo „Steir. Schul- u. Lehrer-Zeitung“ Stübing (Südbahn). Kdor noče, da bi se njegovo ime imenovalo, naj si izvoli šifro, pod katero se naj izkaže njegov dar.*) Najbolje bi bilo, če bi se prispevki pobirali pri zborovanjih učit. društev, če bodo zborovala tekom t. m. Čim več bode darovateljev, tem sijajneje se bode izkazala učit. stanovska zavest in politična zrelost, in na merodajnih mestih bodo morali spoznati, da učiteljstvo ni več otrok, ki mora imeti politične jerobe, temveč da se popolnoma zaveda svojih pravic in svoboščin ter jih tudi odločno tirja. — Ako pustimo sedaj svoja prvoboritelja na cedilu, ne bilo bi to le nehvaležno, temveč tudi jako opasno za naše koristi, ker upasti bi moral vsakteremu pogum, ki bi se še hotel potegovati za naše pravice, videvši, kako nehvaležno je to delo. — Vsi za enega, eden za vse!

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz vdovskega učit. društva. P. n. gg. člane vdovskega učit. društva opozarjamo, da je minol z mesecem svečnom prvi rok vplačevanja letnine. Gg. člani, kateri še dosedaj niso vplačali letnine za 1901. leto, prosimo, da to kmalu store, da ne bomo imeli nepotrebnih pisarij, društvo pa gmotne škode. Tudi gg. dolžnike prosimo, da se nas uže nekoliko spomnijo! Odbor.

Štajersko.

Konjiško učit. društvo bode zborovalo v četrtek, dne 7. sušča t. l. ob 9. uri dopoldne v slovenski šoli v Konjicah po nastopnem vzporedi:

1. Od 9. do 10. ure hospitacija v 3. razredu pri g. tov. Benu Serajniku.

II. Zborovanje: 1. Zapisnik. 2. Predsedstvena naznaila. 3. Poročilo gosp. tov. Blenka o pravilih Zveze juž. štaj. učit. dr. 4. Poročilo gosp. tov. Černeja o nameravani uvedbi razredovanja za zunanjo obliko pismenih izdelkov na ljudskih šolah. 5. Vprašalna skrinjica. 6. Slučajnosti.

R. Jurko,
t. č. predsednik.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek 7. dne meseca sušča t. l. ob pol 11. uri predpoldan v Slovenski Bistrici z nastopnim vzporedom:

1. Zapisnik in dopisi.
2. Posvetovanje o osnutku pravil „Zveze spodnještajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic“.
3. Eventualno podavanje.
4. Pogovor o oživotvorjenju godbenega kluba.
5. Slučajnosti in petje.

K temu zborovanju se vabijo vsi cenjeni društveniki; glede na 4. in 5. točko dnevnega reda pa še osobito vsi prijatelji in prijateljice godbe in petja. — Pevci naj prineso s sabo Mohorjevo pesmarico II. del. Odbor.

*) Tovariši in tovarišice, odprite srca ter položite vsakdo svoj dar na žrtvenik stanovske zavednosti! Tudi naše uredništvo bo dragevolje sprejemalo te darove ter jih odpošiljalo na dotično mesto za naše mučenike. Uredn.